

Kompost - elektronické periodikum se zaměřením na životní prostředí. Jeho hlavní náplní jsou aktivity související s touto tematikou, vzniklé z činnosti pobočky Šmidingerovy knihovny Za Parkem v Husově ulici ve Strakonících, Ekoporadny a občanského sdružení Cassiopeia, tedy subjektů sídlících na této adrese. Rádi bychom, aby se z tohoto měsíčníku stalo otevřené médium, sloužící jak nám, tak i vám, čtenářům. K pravidelnému odběru Kompostu se můžete přihlásit na adrese jan.juras@knih-st.cz.

Úvodník

Milí čtenáři,

jsme moc rádi, že jste si zvolili pro své chvíle oddychu či poučení náš časopis. Dovolte mi na okraj malé zamyšlení. Poslední dobou si často lámu hlavu nad tím, jak vlastně vnímají přírodu, její poškozování a ochranu lidé, kterým z nějakého důvodu nebyl dán do vínku tento (různě hluboký) vztah vzájemnosti člověka a prostředí okolo něj. Jak hodně nevidíme některé souvislosti našeho konání a důsledků, projevujících se na přírodě kolem nás? Nebo vidíme, ale nechceme? Chápu, že některé souvislosti jsou obtížně zaznamatelné a může se jimi do hloubky zabývat jen část z nás. Jak však člověk vnímá někdy naprosto zřejmé, vědomé a neomluvitelné škody, kterých se jako řadový občan dopouští? Bojím se zeptat, i když by mě to moc zajímalo. Umírám touhou dozvědět se, co se honilo hlavou pánovi, který se rozhodl jít umýt své

náčiní po malování pokoje do Mlýnského náhonu přímo pod okny mého bytu. Nebýt té výrazné oranžové skvrny, táhnoucí se několik metrů po proudu, možná bych si toho ani nevšiml. Přidělal mi starosti. Nejen tím, že jsem musel proti své vůli přivolat pány v uniformě, ale hlavně zaměstnal mou mysl na dlouhý čas dopředu. Jak na to přišel?

Foto -jj-

K čemu mu to bylo dobré? Co při tom cítil? Ublížil mu nějaký přírodní prvek natolik, že se mu teď mstí? Určitě byste vzpomněli mnoho podobných příhod ze svého okolí. Myslím, že zodpovězení některých otázek by pomohlo lépe nasměrovat naši činnost. Případně by nám alespoň z části osvětlilo důvody současného stavu okolo nás.

Přejeme všem co nejméně takových otázek a příjemné chvíle u Kompostu. -jj-

V tomto čísle najdete:

Stopy ve vodním labyrintu.....	2
Shrnutí akce Žába 2012.....	2
Práce na PP Pastvina u Přeštovic...	4
Rychlá rorýsí rota se blíží.....	6
Transfer žab - co my na to?.....	7
Veget na pokračování - 3. díl.....	8
PP Kozlovská stráž.....	9
Co kdyby se něco stalo.....	9
Stromy běžně a zajímavé? - 2.	10
Přírodní zahrada.....	11
Březen - měsíc čištění studánek....	13
Pozvánky.....	12
Rašení.....	14
A pryč!.....	15
Je povinnost radost?.....	16
Jedlý Kompost.....	16

Stopy ve vodním labyrintu

...hodnocení semináře? Pro mě úžasnýýý. Ukazovala jsem už dětem fotky. Nadchlo mě, že podle nepatrně viditelné skvrnky poznaly kuňku a z fotek rosničky byly úplně paf. Už se těším na další akci. U vás se člověk dobije novou energií...

Marie Linhartová, ZŠ Čestice

Seminář pro pedagogy Regionální zajímavosti – Strakonicko 17. 4. 2012, Tůně u Hajské

V den, kdy se na nás usmálo sluníčko, jsme se z Cassiopeií vydali prozkoumat krásné území vodního labyrintu – chráněné území Tůně u Hajské. Setkání příznivců strakonických přírodních krás bylo určeno zejména učitelům a účast byla více než hojná. Někteří účastníci netušili, že je čekají žáby, bahno, tůně a suché kopečky skryté v lesíku u polí, jiní se těšili na známé místo viděné jinými očima. V terénu čekali zajímaví průvodci – pan Miroslav Šobr z MÚ z odboru životního prostředí Strakonice, pan Tomáš Smrž, nadšený pedagog terénních programů z Cassiopeií a pan Vilém Hrdlička, znalec a ochránce přírody ze ZO ČSOP Strakonice. Vskutku bylo co sdílet a koho se ptát. Nasávali jsme prostředí a lektorské osobnosti a navzájem se obohacovali. S Tomášem Smrzem jsme zkoumali osadníky tůněk komentovanou hravou formou – vhodnou pro děti. S ním jsme mohli načerpat inspirující metody pro práci na této či podobné lokalitě. Pan Šobr nás zasvětil do problematiky péče o chráněná území a specifika oblasti Tůně u Hajské, pan Vilém Hrdlička nám pomohl poznat nové živočichy a rostliny očima ochránce přírody.

Účastníci semináře s průvodci a jejich nálezy, foto -pt-

Společně strávené odpoledne nás naplnilo úžasem nad touto bohatou vodní „přírodní zahradou“ (tůně jsou člověkem v dávné minulosti při těžbě zlata stvořené, dnes udržované, vysekávané a odbahňované, a přesto jsou oázou pro život mnoha zajímavých a i ohrožených druhů rostlin a živočichů). Odcházel jsem posílen sluncem a pohodou. Děkujeme převelice všem účastníkům a lektorům za krásný společně stvořený zážitek.

Pokud někdo bude chtít objevit toto vskutku pohádkové místo s dětmi ve škole, je pro ně připraven Cassiopeiou strukturovaný program přímo v tomto místě – Ztraceni v tůních (2. stupeň ZŠ) či Zelený příběh (3. stupeň). **-pt-**

3 x z akcí Ekoporadny

Farmářské trhy opět každé dva týdny

V minulém roce 6 trhů na rozjezd, letos po celou sezónu. Tak nějak by mohl znít stručný podtitulek. Skutečnost, že ve Strakonických trh tohoto typu chyběl, potvrdila poctivá účast na každém z nich. Ani první farmářský trh na strakonickém hradě v roce 2012, který proběhl v sobotu 21. 4., nebyl v tomto ohledu výjimkou. Rekordní počet 24 prodejců opět prověřil nejen organizační připravenost, ale i chuť návštěvníků utratit nějaký ten peníz za farmářské a řemeslné zboží. Pro některé z nich bylo možná překvapením větší zastoupení právě rukodělných výrobků. To je však logické s ohledem na zvolna se rozvíjející sezónu zemědělských komodit. Z tohoto důvodu věřím, že návštěvníci budou trpěliví a počkají na první čerstvé výpěstky. Dopomoci by jim k tomu mohla novinka – [webové stránky strakonických FT](#) – kde bude pro každý trh v sekci „pro návštěvníky“ aktualizován seznam přihlášených prodejců. Trhy budou probíhat každou sudou sobotu opět v čase 8 – 12 hodin. Pro měsíc květen jsou to

Foto -jj-

termíny 5. a 19. 5. Zkraje června (2. 6.) pak budou farmářské trhy součástí Ekofestivalu na Otavě (viz Pozvánky). V tento termín tedy zavítejte místo na hrad na parkoviště u plaveckého stadiónu.

Kurzy zdravého vaření zakončí vege grilovačka

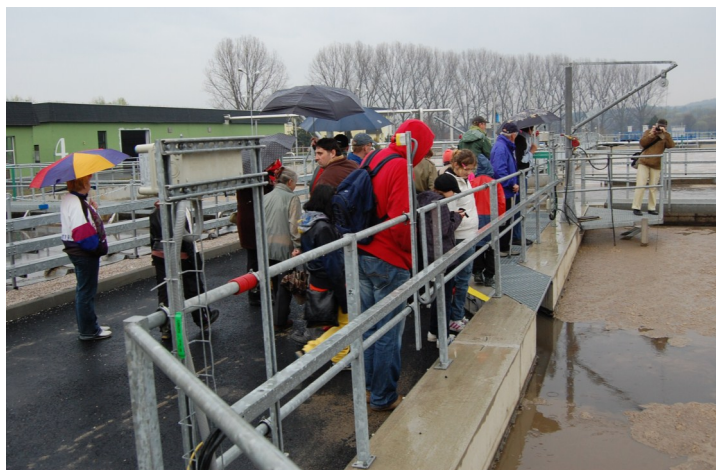
Šest pokračování měly doposud kurzy zdravého veg(etari)ánského vaření, které Ekoporadna uspořádala společně s Bylinkárnou U Lva na Velkém náměstí. Ve dvou totožných akcích každý měsíc (z důvodu velkého počtu přihlášených) bylo téměř čtyřicet zájemců představeno základní spektrum potravin racionální výživy a základních postupů přípravy. Na kurzech jsme demonstrovali přibližně 20 receptů a popovídali i o zdravotním přínosu bezmasého stravování. Podařilo se tak vyplnit další mezeru akcemi k tématu, které je v současné době v kurzu. O tom svědčí i několikero nabídek k podobné prezentaci mimo současné místo konání. Jako pomyslnou třešničku na dortu jsme si pro účastníky kurzů připravili nejen symbolický certifikát, ale i bonus v podobě bezmasé grilovačky v úterý 15. 5. na dvoře Bylinkárny. Ta bude jakýmsi průřezem všech kurzů a dotkne se opět některých pokrmů, které jsou vhodné pro tuto letní úpravu. Na akci jsou (po přihlášení) samozřejmě zváni i ti, kdo kurzy pravidelně nenavštěvovali.

Tvorba pohankového prejtu, foto -ah-

Zelené otazníky této sezóny se rozloučily exkurzí do Čistírny odpadních vod

Původní myšlenka z hlavy předsedy strakonické ZO ČSOP, zrealizovaná 11. 4. při zakončení první sezóny Zelených otazníků, se i přes deštivé počasí setkala s velkým zájmem veřejnosti. Na místo dorazilo 25 účastníků. Do problematiky čištění vody je

Jedna z fází čištění, foto -jj-

zavětil technolog strakonické čistírny odpadních vod Ing. Luděk Míka. Výklad zprvu obsáhl všeobecné informace k čisticímu procesu, který byl poté na základě častých dotazů popsán pro strakonické měřítko. Dotkli jsme se také nedávno dokončené intenzifikace provozu. Dozvěděli jsme se, jaké množství vody, z jaké plochy do čistírny vtéká a po jakých fázích čištění, za jak dlouho a v jaké podobě ji pak opouští. Některé z těchto informací by byly určitě dohledatelné na internetu, ale pokud je vidíme na vlastní oči, zůstanou nám déle v paměti. Obrazně řečeno jsme si mohli i osahat tuhý zbytek z čištění, využitelný jako hnojivo. Určitě nás překvapilo jeho množství. Některé z nás překvapil i krátký časový úsek, po který je voda v čistírně zadržena, než může pokračovat ve svém koloběhu již v korytu řeky Otavy. Je to něco mezi jedním a dvěma dny. Dotaz na problematiku tuků z našich kuchyní v odpadních vodách

byl vysvětlen krásnou alegorií. Tuky neznamenají zátěž pro čistírnu samotnou, ale spíše pro kanalizační síť, ve které se usazují podobně jako v našich cévách. Každá pánev oleje nebo náplň fritézy, vylitá do výlevky či do WC, tak zvyšuje riziko pomyslného infarktu. Exkurze byla velmi podnětná právě pro uvažování v souvislostech a doplnila nám chybějící dílek skládky – kam a jak pokračuje voda po spláchnutí naší toalety. Dobrá zpráva pro ty, kteří exkurzi nestihli – je možno ji s panem Míkou domluvit (např. pro školní kolektivy). (O intenzifikaci ČOV jste si mohli přečíst v únorovém [Zpravodaji](#).) *-jj-*

Jak to dopadlo na Volyňské? Shrnutí akce Žába 2012

V minulém Kompostu jste si mohli přečíst zápis k transferu obojživelníků v místě jejich silného tahu na silnici I. třídy ze Strakonice do Volyně. Článek obsahoval popis činnosti ZO ČSOP Strakonice na záchraně těchto živočichů, která se stala letos, třetím jarem, jednou ze stěžejních akcí. Stěžejní proto, že přináší konkrétní, hmatatelné a zdokumentovatelné výsledky v záchraně ohrožených živočichů. Zároveň se stala symbolem náročnosti provedení a houževnatosti některých členů a dalších dobrovolníků.

A jaké jsou tedy výsledky?

Za necelých 6 týdnů, po které tah (tentokrát pozvolný) probíhal, se podařilo přenesením zachránit celkem 432 jedinců ropuchy obecné a 2 čolky obecné. Sběr probíhal zejména v době soumraku, někdy však i dvakrát denně. Zaznamenali jsme pouze 34 ropuch, které skončily pod koly aut. Ty si ke své smůle vybraly jiný směr svého postupu, než ve který jsme doufali, a rozhodly se přejít vozovku nad polní cestou u Vlčín, nebo v blízkosti odbočky na Kapsovou Lhotu. Tedy v místech, kam už zástěny nemohly dosahovat. Velké množství zvířat pravděpodobně překonalo problematický úsek zatrubněním. To nám částečně prozradí až objem snůšky v rybnících. Na nedaleké lokalitě bez zástěn - na silnici

nižší třídy u Nebřehovic bylo v první den tahu 23. 3. za necelou hodinu a půl ještě přeneseno okolo stovky ropuch. Na jiné zásahy už bohužel nezbyl čas a nedostávalo se lidských rukou. Snad napřesrok. Některé lokality s podobně silným tahem jsou vytipovány, uvítali bychom především výpomoc místních obyvatel, kteří by mohli počítat s naší plnou podporou. -jj-

O „našich“ žábách na Volyňské – jaro 2012

O žábách, jejich migraci a lidech okolo této akce se pohybujících se toho napsalo již dost. Shrnutí celého našeho žabího transferu na Volyňské provedl ochránářský kolega Jan Juráš v článku předchozím. Tak co více psát?

Děkování se prý v tisku moc nenosí, ale zase na druhou stranu na naší takřka šestitýdenní road movie se podílelo hodně lidí, kteří obětovali svůj volný čas a snad i kus zdraví. Tak by tu nějaká slušnost být měla. Po vzoru televizního filmu, přesněji snad seriálu s ročním opakováním, se pokusím tyto účastníky vyjmenovat v závěrečných titulcích:

Na stavění více než 700 metrů dlouhých zástěn podél silnice na Volyňské a na přenosu obojživelníků se kromě naší rodiny účastnili: paní Libuše Leischnerová, Zdenka Ratajová a její vnuk Martin, Zdeňka Jankovcová, paní Alena Šimáčková, Dana Bošková, slečny Jana Petříková a Pavlína Rodová, pánové Jan Juráš, Jan Košťál, Radim Paulič, Petr Krejčí a materiálním zabezpečením části zástěn pan Jaroslav Vaněček. Celá akce byla podpořena odborem ŽP MÚ Strakonice s intenzivním nasazením p. Ondřeje Feita. Pomocí, třeba nevyžádanou, byla tolerance všech, kteří byli s danou lokalitou nějak svázáni. To byli třeba vlastníci pozemků, myslivci, ale také někteří ohleduplní řidiči, kteří se snažili, když nic jiného, při našem pohybu u silnice zpomalit a třeba ztlumit dálková světla.

Co jsme si odnesli do budoucna? Já osobně (kromě pocitu radosti z nepromrhaných zvířecích životů) pár ztmelených lidských vztahů, několik desítek zajímavých fotografií a zkušenosti. To vše snad budeme moci použít při příštím stavění zástěn v roce 2013. Rovněž vše, co jsem vyjmenoval v poslední větě, bych rád použil v čase příštím, kdy před dalším stavěním zástěn uspořádáme přednášku, na které nebudou k vidění pouze obojživelníci, ale i jiní živočichové a také lidé, kteří se na transferu obojživelníků na Volyňské podíleli. Přejme „našim“ zachráněným žábám a čolkům, ale i těm ostatním tvorům, to nejlepší. -vh-

Jiný druh obojživelníka - rosnička zelená, vyfotografovaná při koncertování na rybníku v Dobevi, více [zde](#), foto -vh-

Práce podle plánu péče na PP Pastvina u Přešťovic - pokračujeme

Naše ZO 20/01 ČSOP Strakonice již po řadu let provádí práce na PP Pastvina u Přešťovic. Období vzniku péče o tuto lokalitu úzce souvisí s dobou trvání naší ZO a naše současná práce je navázána na práci našich nejstarších členů ZO. Proto se snažíme tuto lokalitu každý rok získat do své péče a tento rok tomu bylo stejně. Zejména pro starší členy naší ZO je práce na této PP potěšením a rádi na tuto lokalitu jezdí pracovat nebo se jen dívat. Občas se také tato lokalita stává jedním ze zastavení s veřejností při našich zájezdech a dokumentujeme na této PP smysl a působení naší ZO.

Odstraňování náletové vegetace, foto -vh-

Dne 29. 3. 2012 zde proběhlo vstřícné a příjemné jednání mezi zástupcem naší ZO a zástupci OŽP KÚ České Budějovice s tím, jak by měly být práce na PP Pastvina u Přešťovic prováděny. Zároveň byl podpořen záměr odstranění náletových dřevin ze dna zdejších lomů za účelem odstínění jejich stěn a umožnění růstu světlomilných rostlin.

A tak slovo dalo slovo a dne 7. 4. 2012 jsme se na PP Pastvina u Přešťovic opět objevili. Na práci sice nepřišlo tolik lidí jako na naše výlety, ale

„skalní“ příznivci a přízrivkyně naší ZO se zúčastnili, aby nám pomohli. Bylo nás celkem osm. Pět členů ZO a tři nečleni. Počasí bylo zatažené, studené a ke konci naší brigády dokonce deštivé, ale nálada byla navzdory rozmarům počasí a pichlavosti trnkových a šípkových keřů více než dobrá. Už jen zahájení pohodové práce bylo předznamenáno nálezem majky obecné naším MOPíkem Petrem Krejčím, který v průběhu brigády botanizoval s botanikem Radimem Pauličem. Zajímavostí bylo i pozorování bekasíny otavní, přelet káně lesní, nález staré liščí lebky či nepracovní doprovod zvědavé červanky obecné. Ale botanizování ani aplikace užití zoologie nebylo tentokrát naplní naší práce. Odstraňovali jsme náletové dřeviny a rozrůstající se keře ze dna lomů, stejně jako z plochy PP. Odstraněných keřů bylo hodně, ale bez tohoto zásahu by celá lokalita v průběhu několika let zarostla, a tím by se ztratila i část květeny, která zde roste. Prořezávku dřevin jsme neudělali na celé ploše lomečků, protože se snažíme, aby lokalita byla různorodým prostředím pro rostliny i zde žijící živočichy, zejména drobné savce a zpěvné ptactvo. Odstraněné keře musíme ještě uklidit, zřejmě jako ty, které zůstaly po zásahu energetických závodů pod sloupy vysokého napětí, ale to bude zase jiná brigáda a jiný příběh.

Lokalita po zásahu, foto -vh-

Podstatné je, že jsme se dokázali sejít, pokračovat v započatém díle našich předchůdců a nyní, po provedení jmenovaných prací, s napětím očekáváme, co se z dlouho spících semínek rostlin na dřívě zastíněných místech lomů vyklube. **-vh-**

Fotohlédnutí za dubnovými akcemi Pobočky Za Parkem a ČSOP

Hráz jednoho z Vrbenských rybníků - přírodovědný výlet sem pokračoval z Rudolfova z ekozahrady rodiny Kovářových. Zápís z něj čtěte [zde](#). Foto -vh-

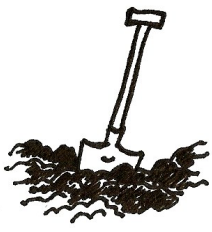
Ochrana vstavačů bledých na PP Sedlina. Zápís z této akce čtěte [zde](#). Foto -ah-

Naučná stezka na Velkém Blaníku. Více se o výletu na Vlašimsko z 22. 4. dočtete [zde](#). Foto -ah-

13. 4. děti z kroužku MOP nejdříve vyčistily studánku Skleněnkou na Podskalí a pak si zahrály kuličky. Foto -ah-

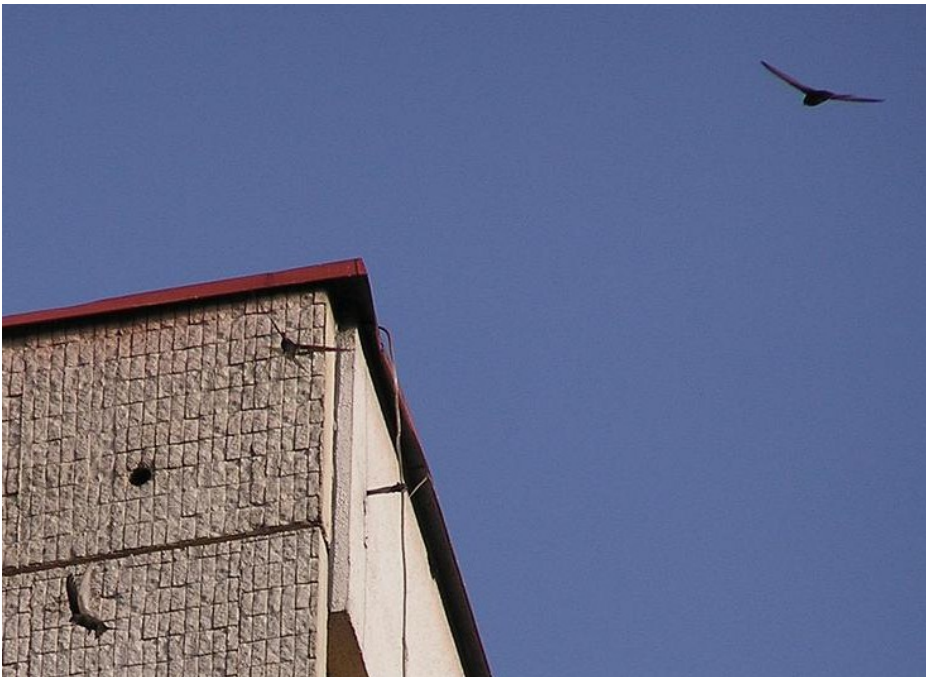
Překopávky

Prostor nejen pro naše úvahy, pojednání, hodnocení, názory atd.

Rychlá rorýsí rota se blíží

Jaro pro pozorovatele ptactva a ornitology znamená čas hojnosti. Začíná putování ptactva vracejícího se z rovníkových oblastí do naší krajiny a společně s ním putují po krajině i nadšení ptačí přírodopytci. Ale o tom příliš psát nebudu. Spíše se v článku zmíním o jednom ptačím druhu a jeho přeletu.

Blíží se konec dubna a přichází počátek května. Zpravidla okolo 29. dubna nebo 1. května se znenadání nad strakonickými panelovými domy ozve hvízd. A rorýsí obecní jsou tady. Začíná 14 dní manévrování a divokých průletů mezi domy, obtížné hledání potravy nad probouzející se řekou za ještě studených dní, a potom přichází kýžené hnízdění. Ptačí druh, který původně obýval skály, se během let naučil hnízdit ve zdech našich moderních domů. Nejčastěji ve větracích otvorech atik, pod výklenky a na římsách boudiček výtahů nebo v blízkosti telekomunikačních antén. Nevybírám si jen nové či staronové stavby, nepohrdne ani stavbou mající nějaký ten stoletý křížek za sebou, tak jako je to třeba v Dobrši, Pražáku u Vodňan, Čejeticích nebo nedaleké Volyni. Ale zdá se, že převahu při výběru vhodných hnízdních míst mají právě ty naše paneláky. Na otázku proč je možno odpovědět otázkou, kolik volných skal nezarostlých lomů nebo jiných podobných vhodných míst v krajině znáte? A tak je najednou máme s budoucí rodinou nad svými hlavami, a s tím často přichází problém. Naše nové domy jsou

Rorýsí obecní osidlující panelový dům Na Ohradě ve Strakonících, foto -vh-

staré a je nám zima, zvláště když sousedi ve vedlejším paneláku již mají plastová okna, obložené stěny tepelnou izolací a navíc jejich dům svítí novotou. Tak se jednoho dne obyvatelé nezatepleného domu sejdou, řeknou si, co je potřeba udělat, kde sehnat peníze, kde firmu, která zateplení provede, a vše se zdá být v „suchu“. Jenom jsou tu ti rorýsí, druh chráněný ze zákona, jmenovaný v příloze vyhlášky č. 395/1992 Sb. ve znění posledních změn jako druh ohrožený. Tudíž když pro nic jiného, měly by se jeho požadavky na život a hnízdění respektovat. Naštěstí se jedná v případě zateplení domu o velký projekt a téma rorýsí je již svým způsobem „profláknuté“, takže společně s kupou žádostí a dokumentů putuje i žádost na OŽP MÚ Strakonice, kde se vydá, případně nevydá, potřebné povolení se stanovením podmínek, za kterých je možno dům zateplit s ohledem na hnízdění rorýsů. A toto povolení je potřeba respektovat. Zejména ze strany stavebních firem, které zateplení provádí. Jak pracovníci zmíněného OŽP, tak členové ZO 20/01 ČSOP Strakonice vědí, o čem je řeč. Nápomocní by měli být samozřejmě i obyvatelé zateplovacího domu a na stavební firmu v tomto směru také dohlédnout. V opačném případě riskují, že si nad hlavou nechají vybudovat ptačí hřbitov a firma dostane pokutu. O určitých morálních aspektech se rozepisovat nechci. Nejlépe je vyvarovat se stavebních úprav v době od 20. dubna do 10. srpna.

Problematika života rorýsů je podrobně rozepsána v publikaci, kterou vydala Česká společnost ornitologická k příležitosti vyhlášení rorýse ptákem roku 2004. Je možno si ji půjčit například v pobočce Šmidingerovy knihovny Za Parkem nebo si ji stáhnout z webu ČSO na odkazu: http://www.birdlife.cz/wpimages/video/ptak_roku_2004.pdf. Hodně informací, velmi podstatných a důležitých, je možno nalézt na webu České společnosti ornitologické např. pod odkazem <http://www.birdlife.cz/index.php?a=cat.119>. Další informace včetně nahlášení hnízdění rorýsů můžete najít na jiném webu s odkazem <http://www.rorysi.cz/rorysi/>.

Pro Ty, kteří jsou pohlčeni nedostatkem času, uvádím několik rorýsích dat:

Rorýs obecný (*Apus apus*), výskyt IV.-IX., hnízdění V.-VII., snůška – 2 vejce, sedí 18-24 dní, vyvedení 40-45 dní, vzletnost 40-45 dní. Chráněn ze zákona, jmenován ve vyhlášce 395/1992, příloha C jako ohrožený druh. Údaje jsou získány z Ornitologické příručky p. Jiřího Mlíkovského z roku 2003

(vydané formou Metodiky ČSOP č. 27).

Občas se setkávám s názorem, že rorýsi mohou přenášet choroby. Rorýs patří mezi druhy ptactva s nejméně parazity. Navíc rorýsí rodiče hnízdní prostor do takřka posledních dnů před vylétnutím mláďat pečlivě uklízejí, takže jejich hnízdní dutina je velmi čistá.

Ostatně řešení hnízdních prostor je v případě rorýsů docela příznivé a naše obydlí nedozná podstatných architektonických ani hygienických změn. Buď se nechá stávající otvor v atice vyvolžkovat umělohmotnou, patřičně silnou, uvnitř zdrsněnou trubkou, nebo se do fasády zasadí speciální rorýsí budka. Jak to provést správně, to je možno nalézt v již zmiňované brožurce o rorýsovi. Různé typy řešení rorýsích hnízd a přístupu k nim v našich domech jsou také k vidění např. na webových stránkách <http://www.rorysi.cz/rorysi/index.php?id=reseni>,

ale praktické příklady jsou i v samotných Strakonících. Například v ulici Šumavské, Zahradní nebo na sídlišti Mír. Faktem je, že každé řešení něco stojí. Ale zkuste se zamyslet nad touto situací: vyrazíte si s rodinkou na jih, někam ke Středomoří. Cestou tam, kterou absolvujete vlastní silou, přes vysoká pohorí, moře, kde občas na vás někdo číhá, loví vás, neškuli střílí. Přezimujete a vracíte se zpět a situace při cestě k vašemu rodnému domu se opakuje. Potom, když jste již u cíle své cesty, najdete váš dům bez dveří. Nebo vzlétnete dovnitř, máte děti, a někdo vám je před vašimi očima zazdí, jen je slyšíte pískat. Docela „dobrý“ horor - a může se odehrát pár metrů nad našimi hlavami. Kolik asi z nás lidí by se z podobné situace duševně již nezvedlo...

V článku jsem se nezmínil o jiných druzích ptactva hnízdicích v dilatačních spárách nebo pod plechy atik. Rovněž problematiku netopýrů jsem ponechal bez povšimnutí. Věřte však, že často ve zdánlivě tichém domě, jeho zdech nejste sami. Máte okolo sebe přinejmenším sýkory, rehky a občas také ty „obyčejné“ vrabce. Pod plechy kryjící vaše atiky se často schovávají netopýři, stejně jako do dilatačních spár a všelijakých větracích otvorů. Nežijeme a nelze běžně žít absolutně sterilně.

Snad jen jako drobný závěr odpovím na nevyřčenou otázku případného nepřítelce rorýsů, který by mohl říci: "A co ty, autore, co tví rorýsi nad tvou hlavou?" Odpovídám - dívám se na ně z balkónu našeho bytu, jak krouží a prolétávají naší ulicí, a říkám si, tak už si ten náš dům vyberte. Je sice nízký, pouhá 3 patra, ale otvory v atice máte volné a lidi zatím dobré. Na střeše je jedna budka pro vás také připravena. Jenomže, jak jsem již napsal, náš dům je nízký. Ale na konci naší ulice už rorýsi začínají osidlovat dům se čtyřmi patry. Hnízdních možností v české krajině se zateplováním ubývá, a tak na mě, či spíše náš dům, s rorýsím osídlením snad časem taky dojde. Vlastně mimochodem, máte-li čas, podívejte se také na tento odkaz http://www.rorysi.cz/rorysi/pratele_rorysu/. -vh-

Rorýsi obecní za deště nad Otavou, foto -vh-

Transfer žab - co my na to?

V pátek 13. 4. se několik lidí zeptalo, co říkáme s manželem zprávě z internetu, novin a rozhlasu o žábách (že prý je přenaše-ní přes silnice stresuje a nadělá se tím víc škody než užítku). Náš názor je jasný z naší činnosti – napřed jsme 3 dny stavěli zábrany (z toho jeden s dcerou, jeden s 10 dobrovolníky) a kromě toho jezdil Vilda na „žaboviště“ 6 týdnů dvakrát denně sbírat. Někdy na kole, někdy autem, někdy sám, někdy se mnou. Sem tam jsme mohli den vynechat, protože nás vystřídali Honza Juráš a Honza Košťál. Těžko bychom něco takového dělali pro nic za nic nebo třeba pro nějakou pochybnou slávu a pocit důležitosti. Zvláště když prostředí Volyňské silnice není zrovna to, po čem po jaru toužíme.

Kdyby přenos žáby stresoval tak moc, nebyla by loni (kdy jsme také prováděli transfer) v rybníku tak bohatá snůška vajíček. Přejít silnici, pokud se to vůbec povede, je v hustém provozu pro ropuchy určitě neméně stresující – stačí si představit, jak na ně asi ten rámus a světla působí. Naše opatrné vložení do kbelíku, chvilka pohybu v něm a vypuštění na druhé straně, to proti tomu není nic – přenesli jsme jich takhle přes 400 a nepozorovali jsme na nich ani vylučování jedu, ani nějaké ochromení nebo naopak zoufalé pokusy dostat se z kbelíku pryč. Po vypuštění napochodovaly do rybníka a bylo to.

Máme zábrany dostatečně dlouhé (skoro ¾ km), a tak nepotřebujeme stavět pasti, osvědčilo se nám to takhle bez nich. Některé žáby dojdou podél zábran do propustku, ostatní zkoušejí, jestli by se dalo jít horem, spodem nebo okolo. Některé se u zábran zahrabou a objeví se po soumraku. Než se jim povede dostat se k silnici, stačíme je posbírat. Jak by to bylo s pastmi, těžko říci, nemáme s tím zkušenost a bez ní o tom nemůžeme mluvit. Ale zato máme z dřívějších vyzkoušeno, jestli mají žáby nějakou šanci přelézt přes Volyňskou silnici.

Naštěstí je pod ní zatrubnění, ale i tak šla spousta ropuch horem a končila po stovkách pod koly aut. Mnohé byly jen poraženy a bezmocně se zmítaly, než je přešlo některé z dalších vozidel.

V létě, kdy táhnou žáby zpátky do polí, není jejich migrace tak souvislá jako na jaře, těžko by se dala uhlídat a nedá se tedy dost dobře něco udělat – zbývá jen doufat, že aspoň zčásti pomohou propustky pod silnicemi a že se povede prosadit jejich častější budování. Veřejnost má příležitost tomu napomoci sledováním a hlášením, kudy žáby táhnou. A ještě lepší by bylo, kdyby se do jednoho auta sesedlo víc lidí a hlavně kdyby se více využívala veřejná doprava. Kdybychom se více soustředili na regionální produkty, kdyby se vytvářely pracovní příležitosti i v menších obcích... zkrátka kdyby nejezdilo tolik aut a tak rychle.

Argument, že jde u žab o přirozený výběr a že lidi by se do toho neměli plést, by možná obstál v případě, že by živočišné a rostlinné druhy z přírody nemizely. Jenomže mizí, a to po celém světě a opravdu děsivě rychle. Příroda se ztrátami počítá, ale něco jiného je třeba číhající čáp, který také potřebuje být z něčeho živ, něco jiného je autostráda. Takže by se tohle povídání dalo zakončit jednou zvlášť výstižnou hláškou z internetové diskuse: „...A nebylo by účinnější nechat je přeplazit D1 v Průhoncích, a kdo to dokáže, postupuje do dalšího kola?...“ Článek s diskuzí naleznete [zde](#). **-ah-**

Veget na pokračování

Díl 3. – Etické důvody

Do psaní tohoto dílu se mi upřímně řečeno příliš nechtělo. Těžko psát o něčem, co úzká skupina lidí považuje za samozřejmost, kterou však většina kolem nevnímá a necítí. Nebo možná, že vnímá i cítí, ale odmítá propojit příčinu a následek. Paul McCartney před časem pronesl: „Kdyby jatka měla stěny ze skla, každý by byl vegetarián“. Většina z nás nikdy na jatkách nebyla, většina z nás nikdy nezabila žádné zvíře vlastníma rukama kvůli své obživě. Možná, že stejná většina z nás by zvolila ke svému obědu jiný pokrm, pokud bychom si tímto museli projít. Trnem v oku však nejsou pouze jatka samotná. Ta stojí na konci výrobní linky velkochovů, které kvůli svému průmyslovému stylu získávání produktů odsouvají potřeby zvířat do pozadí. Etické důvody jsou jedním z hlavních pilířů současného hnutí za osvobození zvířat. Přibývá lidí, kteří si kladou otázku, zda způsob, kterým zacházíme se zvířaty, je správný. Nebudu zde vypisovat praktiky dnešní živočišné výroby, z kterých běhá mráz po zádech. Věřím, že spousta z nás tuší. Kdo tyto informace bude chtít najít, najde je bez větších problémů.

Ilustrační foto z jatek, zdroj zachrana-zvirat.blogspot.com

V opačném případě by to byl stejně jenom kus textu, který by byl v duchu (po vzoru dnešní společnosti) vyvrácen jako sice smutné, ale nutné zlo. Jediné, co tak zbývá lidem, hájícím práva zvířat, je vymazat z povědomí ostatních slovíčko „nutné“ z předchozí věty. Pokud zaútočím přímo na oblast konzumace masa, jsem přesvědčen o tom, že k ní existují pouhé tři důvody – chuť, zvyk a neinformovanost nebo neochota ke změně. Ať budeme pátrat, jak dlouho budeme chtít, žádné jiné důvody nenajdeme. Nebo alespoň ty, které nelze racionálním způsobem vyvrátit. Boření zažitých mýtů je má oblíbená kratochvíle, určitě najdete v dalších dílech tohoto seriálu informace o těch, které vás teď napadly. Věřte, že jich není mnoho a všechny se dají uspokojivým způsobem vyvrátit.

Všeobecně známé je filozofické pravidlo – „nečiňme jiným to, co nechceme, aby oni činili nám“. Beze zbytku s ním souhlasíme. Naráží však na jeden základní problém - koho zahrneme do té škatulky „jiní“. Stále více lidí v dnešní společnosti bere zvířata okolo nás jako stvoření nám blízká s podobnou úrovní vnímání negativních emocí (včetně strachu) a utrpení. Každé bezpráví, které kdy spatřilo světlo světa, vždy vzniklo tam, kde se jedna skupina začala povyšovat nad skupinu jinou, uznala svoji nadřazenost a počala onu druhou skupinu vykořisťovat. Tento stav se táhne dějinami jako pomyslná červená nit a stojí za veškerým krveprolitím. Jenom úroveň druhé skupiny se mění. Té, kterou chápeme jako něco méně. Vzpomeňme na Indiány, černé otroky, Židy...v dnešní době jsou na totožné pozici zvířata. Přijde vám troufalé řadit zvířata do stejné skupiny s námi lidmi? Mně v žádném případě ne. Málokdo z nás by si nechal naservírovat grilovanou opici nebo snědl psí karbanátky. Proč tomu tak je? Je to opět otázka zmiňované úrovně a skupiny tvorů, které zahrneme do námi hájené rodiny. Proč do této rozdílné roviny stavíme tvory, jejichž inteligence či způsob vnímání je prakticky totožný? Rozdělujeme druhy zvířat na naše mazlíčky a o jiných si myslíme, že jsou určené k tomu, aby nám mohly sloužit. Jedná se o novodobý princip rasismu na druhové úrovni, který už i získal své pojmenování – speciesismus. Pokud někdo bojuje za práva zvířat, bojuje právě proti tomuto bezpráví, proti vykořisťování jednoho živočišného druhu jiným. Stejně jako byl kdysi vybojován boj proti otrokářskému řádu nebo fašismu, dnes vede menšina lidí boj za osvobození zvířat. A stravovací styly, bojkotující maso či ostatní

živočišné produkty, jsou jedním z nejeftivnějších způsobů.

Nejhorším protivníkem v tomto úsilí však nadále zůstává skrytost problému a všudypřítomná konformita. Skutečnosti zde uvedené považujeme od malička za naprosto běžné. Kus masa na plastovém tácku v supermarketu už tolik nepřipomíná ži-
vého tvora, ke kterému bychom mohli pocítit soucit. Nářek zvířat, čekajících za zdmi jatek na svou smrt, k nám nedoléhá. Nevidíme souvislost mezi naším obědem a zbytečným zabitím. -jj-

PP Kozlovská stráň

V roce 2010 byla na území strakonického okresu vyhlášena na ploše 1,22 ha nová přírodní památka „Kozlovská stráň“, která leží cca 2 km zsz. od obce Střelské Hoštice. Území přírodní památky je zároveň od roku 2005 zařazeno mezi „Evropsky významné lokality“ (EVL). Důvodem vyhlášení chráněného území je mozaika teplomilných širokolistých trávníků na vápencovém podkladě s výskytem kriticky ohroženého hořečku českého (*Gentiana bohemica*). V minulosti sloužila celá stráň jako

PP Kozlovská stráň, foto Radim Paulič

pastvina koz a ovcí, ještě v 70. letech 20. století byla občas přepasena hovězím dobytkem. V dalších letech silně zarostla náletem křovin. Hořeček český byl na lokalitě objeven v roce 2000 a v roce 2002 zde bylo napočítáno přes 170 kvetoucích rostlin. Bohužel celá stráň byla v minulosti nevhodně zalesněna borovicemi, které postupně dorůstaly a zároveň tak zastíňovaly prostor s výskytem hořečků, takže od roku 2003 nebyl již žádný nalezen. Tato kritická situace vyústila v to, že byl na jaře roku 2007 na lokalitě proveden asanační zásah v záhybu stráně a v části stráně bez výsadby borovic. Byla vyřezána velká část vysazených mladých borovic, svído-
vých a trnkových křovin. Byla také vyhrabána veškerá biomasa. Zásah byl proveden velmi kvalitně ve vhodném prostorovém rozsahu. Tyto asanační zásahy na území přírodní památky velmi vydatně pomohly znovu obnovit populaci hořečku českého, která přežívala v podobě semen v půdě, a tak v roce 2008 znovu na lokalitě vykvetlo 8 rostlin. V letech 2009 – 2010 počet kvetoucích rostlin neustále stoupal a v roce 2011 bylo na lokalitě zaznamenáno již 120 kvetoucích exemplářů. Z dalších zajímavých rostlinných druhů lze na lokalitě objevit např. hořec brvitý, jehlici plazivou, sléz velkokvětý, vítod chocholatý, řepík lékařský, bojínek tuhý, krvavec menší, diviznu knotkovitou, violku srstnatou, růži vogézskou, sleziník routičku, sleziník červený, pamětník rolní, kostřavu žlábkovitou, kakost holubičí, jalovec obecný, len počistivý, rozchodník šestiřadý, smělek jehlancovitý, starček přímětník, úročník bolhoj, jitrocel prostřední, turan pozdní, kontryhel sivý a další. Lokalita je také zajímavá výskytem řady druhů teplomilného hmyzu, především motýlů.

Ing. Radim Paulič, ZO ČSOP Strakonice

Co kdyby se něco stalo...

Určitě to taky znáte – snažíte se dělat všechno dobře, svědomitě zajistit, co se dá, a najednou se něco přihodí a všechno je jinak. Některé dny se zdají jako začarované – pro mě třeba 28. 3. 2012. Od rána se v knihovně děly všelijaké divné události, sice drobné, ale hodně zdržovaly od práce. A nakonec se odpoledne rozbil počítač u výpůjč-
ního pultu. Jen tak, jakoby bez příčiny. Měla jsem na něm různé rozepsané zprávy do služební pošty, plno poznámek s tipy, nápady, fotky z akcí, zkrátka všechno možné. To důležitější se vždycky snažím zálohovat, ale při denní spoustě uložených informací do různých složek se to moc uhlídat nedá a možná budu muset leccos psát znova.

Stávají se horší věci, a tak jsem se s případnou ztrátou dat rychle smířila. Lidi se odjakživa snaží všechno si nějak pojistit, i se leccos na první pohled daří, ale zase se něco kazí jinde – zkrátka se nikdy nedá předvídat, co den přinese. Líbí se mi, co o tom píše německý autor **Anselm Grün**. Je to velice praktický a výkonný člověk, který je nejen spisovatelem, ale i ekonomem, teologem, pedagogem a psychologem, všechno to stíhá, a dobře, ale i on varuje před myšlenkou, že by snad šlo mít všechno pod kontrolou.

Aby toho ten den nebylo málo, při odchodu z práce jsem ještě zjistila, že mi nějaký vtipálek vytrhl ventilek z kola – nad tím už jsem jen zakroutila hlavou a šla jsem odevzdaně pěšky. A tak jsem si po cestě všimla drobnosti, která by mi při jízdě po silnici asi ušla. Nad plotem nedalekého pozemku, nedávno zplanýrovaného, svítilo několik žlutých kvítků forsytie. Že by někdo našel ulomenou větvičku a jen tak ji tam nahoru položil? A proč by ji odněkud nesl zrovna sem? Bylo to jinak: keř uříznutý u země se nevzdal a skrz škvíru v betonovém sloupku vyhnal ke slunci tenký proutek. Nejdřív nebylo skoro nic

Foto -ah-

vidět, jen smyčku ostnatého drátu a jakoby suchý klacík, ale květy prozradily, že tady přecejeno něco zůstalo. Když nemohl být keř živ po svém, zkusil jinou možnost.

Uběhlo pár dní a došlo i na něj – při opravě plotu zmizela i tahle poslední připomínka několika stromů a rozrostlých keřů, kam se rádi schovávali ptáci. Důvod kácení byl asi stejný, jako se obvykle uvádí – co kdyby ze stromu spadla větev, co kdyby někoho bodla včela, co kdyby se zkrátka něco stalo... Vůbec se tomu nechci posmívat, navíc mám před přírodou velký respekt, ale proč se tak úzkostlivě chránit zrovna před ní, když třeba auta nebo všelijaké jedy nás ohrožují daleko víc? Už řadu let se spolu s ostatními členy ČSOP a podobných organizací snažíme přispět k tomu, aby se na stromy pohlíželo jako na naše spojence, ne nepřátele. A zrovna tak na včely, ptáky, netopýry, žáby... Zbavovat se jich, to nám připadá jako velké nedorozumění. Jako kdyby třeba maminka pro jistotu nedávala dítěti jíst, aby se neudusilo. Argumentovala by tím, že se to může stát - někdy se přece dítě při jídle tak zakucká, až ztratí dech.

Mrzí nás, že neustále narážíme na nepochopení. Většinou se na nás asi pohlíží tak, že se chceme zviditelnit a připadat si důležitě. Skutečnost je jednodušší – zkrátka se chceme zeleně a jejich obyvatel zastávat a trpělivě zkusíme další a další možnosti - tak jako forzýtie, jejíž kvítka mě přátelsky pozdravily v ten divný den. Kdyby nic jiného, vede nás k těmhle našim aktivitám obdiv k přírodě a k tomu, jak obrovskou trpělivost má (zatím) ona s námi. **-ah-**

Stromy běžné a zajímavé? - II. díl

Když jsem se na začátku tohoto mikroseriálu rozmýšlel, které stromy vybrat jako první, zabralo to chvíli času. Zkouším vázat vlastnosti a zajímavosti popisovaných stromů k měsíci, kdy Kompost vychází. A tak v březnovém čísle jsem napsal o morušovníku, protože jsem tento čas považoval za vhodný k odběru roubů. Nyní jsem s časem trochu ve skluzu, protože strom, o kterém budu v následujících řádkách psát, mě ve svých aktivitách asi předběhl.

Dřín obecný (*Cornus mas*)

Tento statný keř, někdy stromek, není v naší krajině v okolí Strakonice příliš rozšířen. Snad právě proto již počátkem měsíce dubna nás může upoutat svými drobnými žlutavými květy a na podzim červenavými plody. Většinou se krčí někde jako popelka na výsluní cest, při zdech stavení či na pokraji lesů. A tak proč o něm vlastně psát? Nechme následujícími řádky promluvit Ondřeje Mathiolliho a zjistíme, že byl dřevinou váženou třeba pro tyto vlastnosti: „Listy i ovoce jest přirozené studeného a suchého. Moci stahující a odhánějící. Z té příčiny všem otokům velmi příhodné jsou, totižto úplavici, červené i těm podobným nemocem, buď že by je kdo v pokrmích, buď v mstu vařeném požíval. Sumou kdežkoli stahovati a utvrzovati jest potřebí, dávati se mohou rovně jako myšpule a voškeruše. Kladou se dřínky nezralé do láku, rovně jako olivy, a dávají se, když jest potřeby zástavy nějaké. Dělá se z masitosti jejich a z cukru krmíčka aneb vomáčka chutná, kteréž užívají lékaři pro nezachování pokrmu v žaludku a proti židkosti břicha.

Rozkvetlý dřín obecný u samoty V Holi u Strakonice, foto -vh-

Dřín obecný u silnice z Nihošovic k Radkovicím, foto -vh-

Může se také z mízky dřínkové aneb jichy s cukrem hyenina udělati, kteráž k těmž velmi užitečná jest. Vodnatost z zeleného listí, když se praží, vyprýštěná svrab a lišej smačováním častým shání a uzdravuje. Listí a kmen rány zaceluje, zvláště na tělech hrubých sedlských a když jsou rány malé. Mdlejším a rozmazanějším se nehodí, nebo jsou jim příliš silné lékařství a velmi suší.“

Ostatně moderní doba přikládá jeho plodům – dřínkám velký obsah vitamínu C a lidé, kteří jejich kvalitu znají, se na keřích nebo stromcích dřínu rádi pasou nebo dřínky zpracovávají na džemy, kompoty a sirupy. Abychom ohodnotili i jeho dřevo, většinou se konstatuje, že se jedná o dřevo roztroušeně pórovité, velmi tvrdé, pevné a jemné. Často užívané v řezbářství a k výrobě nářadí. Takže nepatrný keř či stromek, a docela slušný užitek. Možná tudy vede cesta, jak se vyhnout cizokrajnému, ale chemicky ošetřenému ovoci. Jen si vzpomenout, co ti naši předci vlastně pěstovali, ochraňovali a jedli.

A nyní, kde dřín ve Strakonici najdeme? V samotném městě jsem pěkný keř či stromek nenalezl, nepočítám-li každoročně silně ořezané a mrzačené stromky v ulici archeologa Dubského. Za pěknými dřínky se

Jírovec maďal na křižovatce Holečkovy a Luční ulice ve Strakonících, foto -vh-

sah saponinů, tuku, škrobu, bílkovin a tříslovin. Dnes plody jírovce známe všichni, ale jinak než jako krmivo nebo nouzovou potravinu. A to zejména děti. Právě jim, tedy těm hravějším, poskytuje své plody – kaštany na tvorbu zvířátek a všelijakých postaviček. Starším z nás uváže kaštan v kapse jako magická relikvie nebo jako prostá hračka. Také lesáci plody jírovce používají ke krmení zvěře. A na jaře nás oblaží svými mohutnými latnatými květy, které vyrážejí z velkých nadutých hnědých pupenů. K čemu se vlastně jírovec ještě hodí? Jak jsem již napsal, do obor a parků jako strom a také pro své plody. Jeho dřevo však příliš kvalitní není. To snad předurčuje i jeho délku života čítající maximálně 200 let. V městském prostředí se tato délka výrazně zkracuje, a tak okolo sebe vidíme většinou stromy 50-70 leté, již značně poškozené, ale přesto každý rok vystrkující své velké hnědé pupeny.

Kde se můžeme se „starým jírovcem“ setkat? Ve Strakonících třeba v Tovární ulici. Zde je velká kaštanová alej, mnoho takových v našem okolí není a možná by stálo za to přemýšlet, jak postupně zde odcházející jírovce zachovat. Velmi pěkný, třebaže ne ukázkový jírovec můžete spatřit na hraně křižovatky Holečkovy a Luční, kde poskytuje pěkné prostředí místní školce. Již značně poškozený jírovec stojí za zdí hřbitova u kostela sv. Václava a další jírovce, otloukanky od dětí, máme v Rennerových sadech. Jiný je u nadchodu přes Katovickou silnici, další u pivovaru, u špýcharu... Inu jírovec je na tom s výskytem v našem městě lépe než předchozí dřín.

Závěrem k tomuto dílu. V březnovém čísle Kompostu jsem psal o morušovnících černých při Radomyšlské ulici. A hle, našel se a ozval člověk, který zkusí naše moruše z roubů přenést do časů příštích. Snad se dílo podaří a třeba bude možnost v našem městě pokračovat v historii jednoho stromu – druhu. **-vh-**

budete muset vypravit do nedalekých Nihošovic, kde je jich skupina na konci obce při silnici na Radkovic. Jiný dřín najdete při bráně statku v Rovné u silničky na kopec Zbuš. Relativně nejbliže, ale většinou po svých, budete muset za rybník Mělká Pálenina V Holi, kde při cestě k samotě stojí několik kmínů dřínů. Když už tam budete, můžete se podívat na jedno z větších hnízdišť volavek popelavých v nedalekém lesíku. Také by bylo možné zkusit vysadit nějaký dřín přímo v našem městě. Dřín patří mezi keře či stromky oblíbené, snášeji kouřové zplodiny, mráz a změny počasí. Snese i přiměřené seřezávání a navíc je brzo kvetoucí, dokonce v době, kdy takřka nic jiného ještě nekvete.

Jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*)

Pod pro někoho neznámým jménem se skrývá „obyčejný“ kaštan. Není však druhem původním - k nám se dostal někdy v 16. století z Balkánského poloostrova, Řecka, Albánie a Bulharska. Přesněji podle knihy „Malý Brehm, Rostlinopis“ roku 1588 do Vídně a odtud do celé Evropy. A proč? Údajně proto, že jeho plody se používaly ke krmení dobytka, a to nebylo při středověkých cestách a taženích přes často hladovějící Evropu zanedbatelné. Občas se dokonce můžeme dočíst v dobách hladomoru o mletí mouky z jeho plodů. Dlužno dodat, že tato mouka příliš nevyhovuje lidskému trávení, třebaže hořkost semen lze odstranit máčením, sušením nebo pražením. V některých knihách

se dokonce píše o možnosti vyvolání otravy požitím kaštanů. Plody obsahují vysoký obsah

Detail stejného stromu, foto -vh-

Přírodní zahrada – biozahrada, aneb Jak by měla vypadat každá správná zahrada

Biozahrada je místo, kde se cítí dobře člověk i rostliny a živočichové. V biozahradě se nebojuje, ale spolupracuje. Sem člověk nechodí s jedem v postřikovači na zádech, ani sem netáhá pytle s umělým hnojivem, sem se chodí s radostí, ale také s pokorou a láskou. Bios – znamená život a zahradník tady dělá vše pro život. A zahrada a život v ní se mu za to bohatě odměňují: svými plody, svou laskavou atmosférou a svým nikdy nekončícím představením barev, vůní, chutí, tvarů a pohybů, prostě života.

Zahrada založená dle zákonů přírody je méně náročná na údržbu, stojí nás méně peněz, je krásnější, plná energie a neprodukuje žádný odpad. Na vytvoření biozahrady není nezbytně nutné vlastnit velké pozemky, protože se dá realizovat i na relativně malém prostoru. Těmto podmínkám pouze přizpůsobíme rozmanitost prvků.

Mezi doporučené prvky biozahrad patří např.:

- živý plot z divokých keřů a bobulovin
- louka, nebo prvky louky
- ponechání divokých porostů – divoký koutek
- mimořádná stanoviště (vlhká – jezírka, suchá – sluneční pasti, suché zídky, bylinné spirály aj.)
- listnaté a ovocné stromy
- květiny a kvetoucí trvalky
- kompost
- úkryty pro zvířecí společenství
- využití dešťové vody
- mulčování
- užívání k přírodě šetrných materiálů
- zeleninové záhony a bylinky
- smíšená kultura, střídání plodin a zelené hnojení
- rozmanitost rostlin

Foto Alena Šimáčková

Péči o biozahradu docházíme k poznávání přírodních zákonitostí, podle kterých příroda funguje a ze kterých není vyjmut ani člověk. Naše duševní štěstí není skryto v hmotných věcech moderní doby, ale v obnovení rovnováhy mezi přírodou a člověkem.

Péči o takovou zahradu poznáváme také sami sebe.

Příště si rozebereme jednotlivé přírodní prvky biozahrad.

Alena Šimáčková

Pozvánky - květen 2012

I v květnu se můžete těšit na řadu zajímavých akcí. Sledujte i nabídku v ostatních periodikách, ale vězte, že zde je jejich výčet nejúplnější a nejpodrobnější. Krátký přehled objevíte ve Zpravodaji města, ČP servisu, ve vývěskách a na internetových stránkách Šmidingerovy knihovny: <http://www.knih-st.cz/> nebo na www.csop-strakonice.net. Přidáváme i dvě pozvánky na akce, které přímo nesouvisejí s tematikou našeho časopisu, ale rozhodli jsme se na ně upozornit.

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Kurz zdravého veg(etari)ánského vaření - Vege grilovačka

Úterý 15. 5., nebo středa 16. 5. 2012 od 18:00, dvůr Bylinkárny U Lva (Velké Náměstí č.p. 219 - vchod průjezdem). Termín bude zvolen dle aktuálního počasí.

Zveme vás na zakončení úspěšných kurzů. Přijďte se přesvědčit, že grilování bez masa nabízí nepřeberné množství možností. Konečný termín se dozvíte na základě zanechaného kontaktu.

Více informací na jan.juras@knih-st.cz nebo 380 422 721.

Farmářské trhy 2012

Sobota 5. 5. a 19. 5., 8:00 - 12:00, 1. nádvoří strakonického hradu

Aktuální seznam prodejců můžete sledovat na webových stránkách trhu: <http://farmarsketryh.strakonice.eu/> v sekci „Pro návštěvníky“. Trhy budou probíhat každou sudou sobotu až do 20. října.

V sobotu 2. 6. bude farmářský trh součástí Ekofestivalu na Otavě. Pro tento termín se přesune na parkoviště před plavecký stadion.

Plenkování - výstava

Po celý květen na Pobočce ŠK Za Parkem, Husova ul. 380, otevřeno ve všední dny 7:30 - 16:00, po a čt do 18:00

Akce probíhající v rámci týdne opravdových plen. Víte, jaký vliv mají dětské pleny na životní prostředí, zdraví dětí i rodinné finance? Třeba si poboříte některé zažité mýty ohledně látkových plen, které dnes již dávno nevypadají jako pleny před 20 lety. Přijďte se podívat na ukázkovou sadu těchto „opravdových“, pratelných plen. A navíc - jde to i bez plen... -jj-

Pobočka ŠK a ZO ČSOP zvou dospělé i děti:

Obnovená výstava Paměť strakonických stromů

Probíhá v půjčovně pro děti a dospělé v pobočce v Husově ul. Příspěvky (vlastní fotografie, obrázky, vzpomínky, úvahy, verše apod. - o stromech památných i docela "obyčejných") můžete přinést nebo poslat na hrdlickova@knih-st.cz.

Přírodovědný výlet

Sobota 5. 5. Sraz v 6:50 před nádražím, v 7:09 jede vlak do Blatné. Tam se připojíme k místním ochranářům při jejich akci Vítání ptačího zpěvu - vycházce s pozorováním a poslechem ptáků, s ukázkou kroužkování a s rozdáváním propagačních materiálů (viz <http://www.csop.cz/blatna/vitani12.php>). Zpět jede vlak např. ve 14:04 hod.

Domácí fujtajblíci, aneb Známi i méně známí průvodci člověka

Přednáška Ing. **Viléma Hrdličky**, předsedy strakonické ZO ČSOP (s promítáním). **Středa 9. 5.** Od 17.00 v promítacím sále strakonického gymnázia.

Tvořivý podvečer se Zdeňkou Jankovcovou – základy paličkování

Pondělí 14. 5. mezi 17:00 – 19:00 hod. v půjčovně v Husově ulici (Ize přijít kdykoliv mezi pátou a sedmou hodinou, třeba jen na podívání). Materiál a potřeby k předvedení a vyzkoušení techniky budou připraveny, ale hodilo by se přinést si i vlastní (herduli, přízi, paličky, špendlíky, nůžky, tužku).

Další společné hraní na kantely vyrobené při akcích ŠK

Neděle 20. 5. Vítány jsou i další nástroje. Koná se **od 18:00 v půjčovně v Husově ul.** ve spolupráci s o. s. Spona. **K poslechu nebo i zpěvu zveme také veřejnost.**

Páteční schůzky kroužku MOPíků

Sraz vždy v 16:00 před hradem u kanceláře CIAO. **4. 5.** vyrobíme (v klubovně nebo i venku) dárečky pro maminky, **11. 5.** si budeme povídat o ptačím zpěvu, hnízdech a budkách, **18. 5.** budeme hrát např. kuličky, skákat panáka a přes gumu, **25. 5.** si na Podskalí připomeneme **20. výročí vzniku naučné stezky.** -ah-

Více na www.csop-strakonice.net a na 383 323 021.

CEGV Cassiopeia zve:

Ekofestival na Otavě

Sobota 2. 6. - plavecký stadion Strakonice (letní areál), **téma ekofestivalu - jídlo**, bohatý program od ranních hodin:

8:00 - 12:00 - **farmářský trh** (parkoviště před areálem)

13:00 - 15:00 - **přednáška „Potraviny v našem regionu“** - Jožka Kadubec (Rosa ČB)

15:00 - 18:00 - **soutěže a kreativní dílny pro děti, divadélka LS Radost a ZUŠ Strakonice**

19:00 - 21:00 - hudební vystoupení - **JAM4U, Větší než Menčí**

21:00 - 24:00 - promítání - **ozvěny Ekofilmu** s tematikou jídla

Po celý den - výstava dětských prací z okolních škol, koupání v bazénu.

Vstup na celou akci je **zdarma.** -pt-

Artwall Strakonice - vernisáž

5. 5. od 18:00 proběhne vernisáž při zahájení projektu veřejné galerie pod širým nebem (zed' v ulici Želivského mezi Euroškolou a pobočkou ŠK Za Parkem.

První výstava na téma "Můj prostor" (černobílá fotografie) bude sestavena z vybraných fotografií, jejichž velkoformátový tisk bude plně hrazen z peněz, kterými uskutečnění celého projektu podpořila nadace Think BIG a nadace NROS.

Vaše fotky můžete posílat na artwallstrakonice@email.cz nebo zanechat na Pobočce Šmidingerovy knihovny v Husově ul. Akci organizuje neformální sdružení Jsme Strakonice. Více informací na www.artwallstrakonice.cz.

Koncert alikvótního zpěvu - Na křídlech lásky

5. 5. od 14:30 v kapitulní síni strakonického hradu. Karel Richard Marinov je jedním z mála univerzálních českých představitelů duchovní a alternativní hudby, který se věnuje širokému spektru zpívaných žánrů (lidovému, ethno, klasickému, swingovému, popovému i intuitivnímu).

Vstupenky je možné zajistit prostřednictvím mailu slunickohvezdicky@seznam.cz nebo od 14:00 na místě.

Přírodovědné akce českobudějovických organizací Cassiopeia a Calla...

... najdete na www.cegv-cassiopeia.cz a www.calla.cz.

Literární okno

Rašení

Je toho plno, co by se dalo z literatury vybrat na téma „Jaro“. Vzpomněli jste si během dubna třeba na tato slova o pupenech?

„... Jsou pupeny temně nachové i zkrěhle zardělé; jiné jsou hnědé a lepkavé jako smůla; jiné jsou bělavé jako plst' na bříše ramlice, ale jsou i fialové a plavé nebo temné jako stará kůže. Z některých se vydírají cípaté kraječky, jiné jsou podobny prstům nebo jazykům, a zase jiné se podobají bradavkám. Některé masitě bobtnají, zarostlé chmýřím a zavalité jako štěňata; jiné jsou utaheny v tuhý a hubený hrotek; jiné se otvírají načepýřenými a křehkými chvostky. Říkám vám, pupence jsou stejně podivné a rozmanité jako listy nebo květy. Člověk není nikdy hotov s objevováním rozdílů. Ale musíte si vybrat malý kousek země, abyste je našli. Kdybych běžel pěšky až do Benešova, viděl bych menší kus jara, než když si sednu na bobek v zahrádce. Člověk se musí zastavit; i vidíte pak rozervené rty a kradmé pohledy, něžné prsty i vztyčené zbraně, křehkost nemluvněte i vzpurný rozmach životní vůle; a tu slyšíte burácet nekonečný pochod pupenců...“

Tak to byl nezaměnitelný sloh Karla Čapka (z knihy **Zahradníkův rok** - část kapitoly „Pupence“).

K úryvku se hodí fotografie výtvarného návrhu, který byl donedávna vystaven ve volyňském muzeu. Vytvořil jej za svých studií na C. k. umělecko-průmyslové škole **Vratislav Wácha (1886 – 1928)**, který ve dvacátých letech ve Volyni vyučoval (na Zemské průmyslové škole). Máme zkušenost, že všechny

Foto -ah-

tyto výstavy rozhodně stojí za podívání a stejně tak lze doporučit i ostatní akce, které volyňské muzeum pořádá. -ah-

Kafka

Brouček převrácený na záda kopal nožičkami...

Prstem mu převrátit život.

Na nohy.

Mohl to být Kafka

ale třeba jsem to já

komu jsem tím pomohl.

O pavoučkovi

Na pavučině mezi větvemi

broskvoně je duha

v jednom světle všechny barvy

a

pavouček nestudoval matematiku

ani geometrii ani architekturu

tu překrásnou duhovanou mandalu

si udělal jen tak z prdele

aby měl co do huby

a mně to připadá jak zázrak

Kočka

Kočka pod nebem se hladem

a chladem choulila.

Prosebně u schodů prosila

o trochu jídla a tepla lásky,

ke kterému by se tulila.

Děti a vítr

Děti skotačí a pobíhají,

nadskakují

na chodníku

v nadšení a výskání,

to vítr hravě listí popohání,

listí, jež se rádo nechá unášet.

Děti nadskakují,

vítr do prádla na šňůrách duje,

stromy se rozhodují,

mávají křídly,

zda taky popoletět.

Procházka do přírody

Vyvětráš duši svou

v záplavě

náladě barev.

Osvěžujícím světlostínem a v jeho hře.

Slunce je mezi větvemi

a modrý nebe nahoře.

Pestré květy jako hvězdy

září krajinou

nebe je obrovský moře

a já jsem pod jeho hladinou.

Procházím se zelenou travinou

a z ní líbezný kvetou stromy

ta řeka dřeva

vzhůru k nebi pramení

ohňostroj barev

se ztuhlými plameny.

Borovice od pasu nahoru

v zapadajícím slunci oranžová

a květy sněhobílé na třešni

s nádechem do růžova.

Smaragdová tráva ze stráně

stéká jak z jezu v kaskádách

a nad tím se zvolna prochází

pastýř slunce

a jak Bůh žehná

svým rajským zahradám.

Voda z hlubin k povrchu vyvěrá!

V klidných lesích v kopcích

Duše v tichosti se otvírá

tryská z nohou až k temeni

a podobá se Slunci.

Michal Štěpánek

A pryč!

„...Je tu tma a psí zima, ale jsme na to dva, takže se nemáš čeho bát...“ hm, tohle je... aha – z knihy **Když v ráji přšelo od Jana Otčenáška**. Většina z nás ji asi kdysi četla. Dokonce se dostala v roce 2009 do první stovky v anketě *Knihy mého srdce*. Pravděpodobně proto, že se v ní někteří čtenáři našli. A sice ti, kteří touží po opravdovějším způsobu života, blíže přírodě...

Taky mám doma sbírku knížek, které mají stejný nebo podobný námět. Třeba **povídky od Otakara Batličky**. Autor to s útekem za opravdovostí myslel tak vážně, že ho i provedl. A to ve věku, kdy většina jeho vrstevníků se ještě držela máminy sukně. Po hádce s učitelem se sebral, odcestoval a poslal domů zprávu z Jižní Ameriky, znějící nějak jako: „Nemám co jíst, nemám kde spát, mám se nádherně. Ota.“ Doma z toho sotva měli radost, ale čtenáři ji z jeho knížek mají. Například výbor z jeho povídek **Tanec na stožáru** se dá s nadšením číst v každém věku, od školního až po důchodový.

Jiný mladík, **Vojtěch Frič**, také odjel do Jižní Ameriky, a to za svými milovanými kaktusy. Na cestách za nimi se setkal s Indiány a uvědomil si, že jejich způsob života se mu velice líbí a že je pro něj velkou ctí s nimi pobývat. A tak psal jak o kaktusech, tak o Indiánech a ještě o mnoha jiných záležitostech. Navštívil také Severní Ameriku, napsal i o tom, ale zrovna tyto povídky nikdy nevydal. V té samé době se k nám totiž dostalo to, co na stejné téma a skoro stejně vylíčil Jack London. Fričovi by byl nikdo neuvěřil, že od něj neopisoval.

Moravský zámečník **Jan Welzl** hledal (a našel) svobodu na dalekém severu. I jeho knížky jsou strhující četbou. Zvláštní ocenění zasluhují novináři **Bedřich Golombek** a **Edvard Valenda**, kteří je dokázali spolu s ním dát dohromady (a to v době, kdy se Welzl proti své vůli po 30 letech vrátil do Čech, rodný jazyk už moc neuměl a jeho vyprávění znělo nesrozumitelně a neuvěřitelně).

Hudební skladatel **Eduard Ingriš**, který spolu s textařem Josefem Chlumeckým složil nesmrtelnou píseň *Teskně hučí Niagára* (a kromě ní dalších asi 600 písní a přes 60 operet) a za I. republiky byl jako hudební skladatel velice úspěšný a bohatý, začal za války také pomýšlet na život někde jinde. Do knihy Herberta Rittlingera *"Sjížděl jsem dravé řeky"* si v roce 1944 napsal: "Tato knížka způsobila, že jsem se rozhodl - skončí-li válka a otevrou-li se hranice a já

to přežiji - že se vypravím do končin, kde se lidé nezabíjejí a kde tisíce mil nepotkáš živou duši." (více viz [článek](#)).

Je podivuhodné, že právě suchozemský český národ dal světu dva z dobrodruhů, kteří se dokázali na voru z balzových kmenů přeplavit přes oceán. Jedním z nich byl zmíněný E. Ingriš, druhým **William Willis, původním jménem Václav Valeš**. Ve své knize napsal: „**Na oceánu jsem našel podivuhodný klid a mír. Člověka se tam zmocní prostor, vesmír. Ocítá se tvář v tvář svému Stvořiteli... Lidský duch je očištěn, malicherné věci pozbývají význam a kolem lidské bytosti je pouze nekonečnost. Tehdy si člověk uvědomuje, jak je vlastně malý a slabý... A přece se musí dnem i nocí spoléhat jen na vlastní síly a schopnosti...**“ (více viz [článek](#)).

Není to řešení pro všechny, ale mnozí zkrátka takto svůj život změnili. Někdo opustil civilizaci úmyslně, někdo neúmyslně, někdo naopak žil v přírodě od malička. Někdo ji chtěl obnovit na zničeném území, někdo chránil její přežívající zbytky, někdo bydlel ve městě a utíkal z něj jen ve své fantazii, někdo našel půvab i v městském životě... Napadá mě spousta titulů s těmito tématy. Většinu asi znáte:

Indiáni Jižní Ameriky, Třicet let na zlatém severu, Škola Malého stromu, Muž, který sázel stromy, Snílek Jules Verne, Ustláno na růžích, Londonova povídka Odpadlík (z výboru Lásky k životu), Červený stan, Zajatci Pardálí soutěsky, Mořský vlk, Kapitán, Jak jsem bránil přírodu, Fatu-Hiva... Další zase někdy příště, aby toho nebylo tolik najednou.

Jaké knížky nebo třeba filmy se v této souvislosti vybavují vám? Budeme rádi, když nám napíšete.

-ah-

Je povinnost radost?

Když jsme s manželem odsouhlasili Honzův návrh psát do časopisu, bylo nám jasné, že si na sebe pleteme bič. Jsme na to ale zvyklí, že to takhle život občas přináší. Navíc zrovna nápady na články se můžou člověku honit v hlavě i při překopávání zahrádky nebo třeba při věšení prádla – to je proti jiným našim aktivitám výhoda. A co se týká námětů, o čem by se dalo psát, těch je plno. Pro mě hlavně do Literárního okna, protože jako knihovnice pokládám upozorňování na dobré knížky za svou povinnost.

Minule jsme v souvislosti s jarním přibýváním světla citovali Rabíndranátha Thákura, tentokrát by se dala připomenout právě jeho slova o povinnosti:

„Spal jsem a zdálo se mi, že život je radost, vzbudil jsem se a viděl, že život je povinnost, konal jsem, a hle: povinnost se stala radostí.“

Thákur se často vyjadřoval takhle pateticky, ale jindy zase hravě a humorně. Žádný mentor to nebyl. Žil zkrátka v těžké době a nechtěl jen nečinně přihlížet. Byl například jednou z osobností, které se veřejně vyslovily proti Mnichovské dohodě.

My žijeme také v těžké době a povinností máme třeba zrovna my ochráněři spousty. Určitě vypadáme, jako bychom měli spasitelský komplex, když trávíme první vlhý jarní dny kvůli ropuchám na výpadovce, v létě místo koupání sečeme třtinu a ručně vytrháváme netýkavku v chráněných územích, na podzim v dešti sázíme stromky a v zimě v mrazu čistíme budky... Citáty na téma „povinnost a zodpovědnost“ to přece jen možná vysvětlují. Jeden zvláště výstižný zmínila při své strakonické besedě v březnu Hanka Synková: **„Nikdo nedělá větší chybu než ten, kdo nedělá nic v domnění, že to málo, co udělat může, nemá smysl.“** Autorem těchto slov je britský filozof a politik Edmund Burke. A asi ještě známější je jeho myšlenka o dobru a zlu: **„Jediná věc je nezbytná pro triumf zla - aby slušní lidé nic nedělali.“** -ah-

Jedlý Kompost

Guláš z hlívy ústřičné, polentový knedlík

Ingredience: Hlíva ústřičná, cibule, zelená paprika, česnek, hladká mouka, rostlinný olej, sůl, pepř, drcený kmín, sladká paprika, pálivá paprika, majoránka, instantní polenta, rostlinný bujón.

Postup přípravy: Cibuli osmahneme dozlatova na oleji, přidáme k ní na nudličky pokrájenou hlívu a sladkou a pálivou papriku. Několik minut restujeme a přidáme na kostičky nakrájenou zelenou papriku. Ochutíme solí, pepřem, kmínem a zalijeme vodou. Vzhledem k tuhosti hlívy vaříme alespoň 20 minut. Ke konci varu ještě ochutíme česnekem a majoránkou a zahustíme hladkou moukou nebo světlou jíškou.

Instantní polentu zalijeme asi 3,5 násobným množstvím vroucí vody (poměr radši vždy odzkoušíme postupným přiléváním vody, každý výrobce jej udává odlišný, konzistence musí být hustá kašovitá). Dobře promícháme, ochutíme solí, rostlinným bujónem, případně dalším kořením. Po několika minutách pak hmotou plníme hrníčky vypláchnuté studenou vodou, případně jiné válcovité nádoby. Po vychladnutí vyklopíme a krájíme na knedlíky.

Pohankový prejt

Ingredience: Pohanka, čočka, cibule, česnek, rostlinný olej, sůl, pepř, drcený kmín, koriandr, majoránka, případně strouhan-
ka.

Postup přípravy: Pohanku a stejné množství čočky uvaříme zvlášť do měkka, solíme až na konci (čočku můžeme rozvařit úplně, spojí nám hmotu dohromady). Cibuli pokrájenou nadrobno orestujeme na oleji do zlatova, ke konci přidáme několik utřených stroužků česneku. Vše smícháme dohromady, vydatně ochutíme ostatními přísadami (chuť se při pečení srazí). V případě, že je konzistence příliš kašovitá, zahustíme strouhankou. Hmotu pečeme v zapékací míse vytřené olejem, nebo na pečícím papíře do lehkého zhnědnutí okrajů. **-jj-**

Marcipánka

Recept jsme získali od paní Blanky Cvrčkové při Tvořivém podvečeru, kdy jsme z marcipánky modelovali. Dá se udělat i ze sušeného sójového mléka – Zajíce.

cukr moučka 50 dkg
sušené mléko 50 dkg
do medovita svařený hroznový cukr Glukopur 4 dkg
mandlové aroma nebo vanilka apod.
100 % tuk 4 dkg – lze použít i některý z kvalitních rostlinných tuků

K barvení se hodí kakao, karob nebo třeba šťáva z červené řepy, na menší doplňky potravinářské barvivo. **-ah-**

Závěrem přikládáme opět tabulku kontaktů. Uzávěrka došlých příspěvků je týden před koncem měsíce. Za jakékoli připomínky a náměty děkujeme! K pravidelnému odběru našeho měsíčníku se můžete hlásit na adrese jan.juras@knih-st.cz.

Ing. Jan Juráš **-jj-**

Ekoporadna při ŠK, Inf. centrum NO a EU, Husova 380

Po - Čt: 7:30 - 16:00, Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Mgr. Alena Hrdličková **-ah-**

Pobočka ŠK Za Parkem, Husova 380

Po a Čt: 13:00 - 18:00, St: 8:00 - 12:00 (otevírací doba
půjčovny pro děti a dospělé),

tel.: 380 422 720, 383 323 021

E-mail: alena.hrdlickova@knih-st.cz

CEGV Cassiopeia **-pt-**

Husova 380 (Pobočka ŠK)

tel.: 734 578 561

E-mail: strakonice@cegv-cassiopeia.cz

Ing. Vilém Hrdlička **-vh-**

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody

Strakonice, Zámek 1

E-mail: posta@csop-strakonice.net

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně
přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena
Hrdličková, Vilém Hrdlička, Petra Tůmová,
Michal Štěpánek, Radim Paulič, Alena
Šimáčková

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Alena Hrdličková

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory
autorů

Anticopyright 2012

